

PES MARKO

Sergij Vilfan

I. Izročilo o Psu Marku je doslej znano samo v prozi, in sicer v zvezi z različnimi pripovedkami:

a) *Primorska* (tolminsko-beneška) pripovedka govori o kraljičini, ki jo je oče ljubosumno čuval pred snubci in ji na njeno prošnjo dal za družbo psa. Rodila je pol človeka — pol psa, imenovanega Pes Marko. Ko je Pes Marko dorasel, je divjal nad Slovenci in jih preganjal kakor divjo zverino.¹

b) *Prova dolenska* pripovedka pozna Psa Marka kot graščaka na Visokem gradu pri Kostanjevici, ki je turškemu poveljniku odstrelil z vilic kopuna. Da je nosil mrtvaško srajco, ki ga je delala nevidnega, mu je najbrž pridal Trdina šele v redakciji Bajk, ker tega v prvotnem zapisu ni.²

c) *Druga dolenska* pripovedka n drobneje lokalizira Markov grad, celo njegov grob, časovno opredeljuje dobo Markovega življenja (pred 600 do 700 leti) itd.³

Ker nam ne gre za analizo in primerjavo pripovednih motivov, ki so glede na osebo Psa Marka sekundarni, marveč v prvi vrsti za identificiranje Marka kot takega, se odrekamo nadaljnemu ugotavljanju morebitnih variant. Zadostuje nam ugotovitev, da je Pes Marko oseba v slovenski pripovedki, na Primorskem znana kot kraljevič-krvolok, na Dolenjskem pa kot graščak.

II. T o l m a č e n j a pripovedk izhajajo predvsem iz njihovih mitoloških sestavin, bodisi izvirnih (primorska pripovedka) bodisi onih, o katerih se zdi, da jih je Psu Marku dodal šele Trdina (mrtvaška srajca). *Rutar*⁴ misli na mitološko bitje, analogno italijanskemu Pulicane, ime pa izvaja iz beneškega leva sv. Marka, ki da so ga Slovenci zamenjali s psom ter v Psu Marku posebili beneško republiko. *Kelemina* šteje povest

¹ S. Rutar, Knez Pes-Marko, LZ III/1883, str. 252/3; J. Kelemina, Bajke in pripovedke slovenskega ljudstva, Celje 1930, št. 240/II, str. 350, 400.

² J. Trdina, Bajke in povesti o Gorjancih, LZ II/1882, str. 733; prim. njegovo Zbrano delo VI, Ljubljana 1954, str. 136 in zlasti opombo na str. 387; Kelemina, o. c., št. 240/V, str. 352, 400.

³ Kelemina, o. c., št. 240/V, str. 351 s. 400.

⁴ Rutar, l. c.

med zgodovinske povesti, in sicer med spomine na hunsko dobo (Pes Marko, kralj Pesoglav, Atila — jedro slovenske hunske priče). Kot čarostrelec je Pes Marko eden izmed Kresnikovih protivnikov⁵ in je »mogoče astralnega izvora«.⁶

Ivan Grafenauer⁷ se omejuje na to, da z rezervo citira Keleminovo kvalifikacijo, medtem ko *Matičetov*⁸ naravnost zavrača Rutarjevo tolmačenje. Po drugi strani je v najnovejšem času *Pirkovič*⁹ določno opozoril na verjetnost, da gre za zgodovinsko osebnost iz dobe fevdalizma ter navaja tudi novejše Keleminovo mnenje.

V naslednjem kratkem sestavku nameravam pokazati z uporabo zgodovinskih virov, da gre dejansko za zgodovinsko osebo iz začetka 16. stoletja ter opozoriti na nekatere možnosti za nadaljnje identificiranje Psa Marka.

III. Zgodovinski Pes Marko. Ostanimo za sedaj pri imenu. Da bi izviralo iz dobe hunskih vpadov, je že samo po sebi sumljivo, prav tako pa je prisiljena Rutarjeva razlaga z beneškim levom. Ne da bi se mudili pri teh tolmačenjih, preidimo rajši neposredno na vire. Ime Psa Marka se pojavlja dokaj pogosto v zapiskih beneškega kronista Marina Sanuta¹⁰ iz časov vojne med cesarjem Maksimilijanom in beneško republiko. V teh zapiskih se med četovodji cesarjeve vojske večkrat navaja Marco Can, Marco Cam oziroma naravnost Pas Marco (v nekaterih ortografskih variantah), o čemer bodo nadrobnejša mesta navedena v naslednjem razdelku.

Kot avstrijske vire uporabljam v tej zvezi akte ljubljanskega škofa Krištofa Raubarja, ki je v tej vojni imel precej vidno vlogo.¹¹ Pes Marko se v teh aktih pod tem imenom ne pojavlja, kar nas pa ne more preseñetiti, saj označba »pes« očitno ni bila Markovo pravo ime. V indeksih k objavi Sanutovih zapiskov je njegovo ime na enem mestu¹² takole raztolmačeno: »Sittich Marco, detto cane, capitano dei Croati nell'esercito imperiale.« Po kronistovih lastnih zapisih mi sicer kontrola te razlage ni uspela, pač pa se po drugi poti kaže za pravilno. Med cesarjevimi najemniškimi poveljniki na furlansko-avstrijski fronti se pojavlja samo en Marko — Marx Sittich von Ems,¹³ ki po položaju ustreza onemu Psu

⁵ Kelemina, o. c., 28.

⁶ Kelemina, o. c., 26.

⁷ I. Grafenauer, Narodno pesništvo, Narodopisje Slovencev II, Ljubljana 1952, str. 51.

⁸ M. Matičetov, Attila fra Italiani, Croati e Sloveni, Ce Fastu? XXIV/1948, str. 121.

⁹ I. Pirkovič, Iz dežele Trdinovih bajk in povesti, Tedenska tribuna z dne 25. novembra 1954, str. 10.

¹⁰ I Diarii di Marino Sanuto 1496—1533, izd. Rinaldo Fulin, Federico Stefani, Nicolo Barozzi, Guglielmo Berchet, Marco Allegri, Benetke 1879—1902. Kratica: MS z navedbo zvezka (rimska številka) in kolone.

¹¹ SkALj, fasc. 29 in 30.

¹² MS VIII, indeks pod Sittich.

¹³ Na ime Pes bi sicer bolj spominjal redkeje omenjeni Hundpiss (pasji ugriz), SkALj, fasc. 30 — 1511 oktober 1., 1512 januar 5., 1512 januar 7., ki

Marku v beneških virih.¹⁴ Tudi delovanje Psa Marka in Marxa Sitticha kaže, da utegne iti za isto osebo.¹⁵

Da si moremo ustvariti predstavo o tem, zakaj in kako je našel Pes Marko pot v slovensko pripovedko, kaže še v kratkem pregledati, kaj nam viri povedo o njegovem delovanju.

IV. Markovo delovanje v Maksimilijanovi vojski. Vojna med cesarjem Maksimilijanom in Benetkami je trajala s presledki od leta 1508 do 1516. Zelo splošen pregled njenega poteka sem za slovensko Istro podal v zvezi s koprskim glavarjem Slovanov.¹⁶ Tu naj brez zveze z ostalimi vojnimi dogodki navedem samo tista mesta, kjer se omenja Pes Marko.

Junija 1509 so Avstrijci razvili taktiko plenilnih sunkov v Istro. Avstrijskim četam sta pri tem poveljevala Pes Marko in sin grofa Frankopana.¹⁷ Iz Istre sta šla konec junija s svojimi četami na furlansko bojišče,¹⁸ toda že v začetku julija sta zopet pustošila po Istri,¹⁹ sicer pa sta pripadala oba slej ko prej sestavu cesarske vojske v Furlaniji.²⁰ Oktobra 1509 se navaja v zvezi s predajo reškega gradu sin Psa Marka »Maksimilijanovega vojskovodje na tem predelu.«²¹

Maja 1510 je Pes Marko s tremi konjeniki in 300 pešci pri Brezovici v Brkinih napadel beneške stratiote, ko so ti pod proveditorjem Andrejem Zivranom vpadli mimo Novega gradu v Brkine.²² Kak mesec kasneje je prišel Pes Marko s 30 konjeniki v Trst in se udeležil praske z Miljami. 18. junija pa se je napotil v Novi grad ter na poti prizadel v Koprščini ogromno škode na živini.²³ Dne 27. junija vedo beneška poročila povedati, da se Avstrijci pripravljajo za napad proti Mokoju, Socerbu in Crnemu kalu. Avstrijci da imajo dve skupini čet, škocjansko in novograjsko pod poveljstvom Kristofa Frankopana in Psa Marka s 300 konjeniki.²⁴ Že nekaj dni nato sta se dejansko pojavila nad Črnim kalom s 300 konjeniki in 500 pešci ter plenila po Krasu, ki je pripadal Koprščini.²⁵ 11. junija povedo poročila, da se drži Pes Marko s številnimi četami v

dvakrat nastopa skupaj z Markom Sittichom, a mu je ime Jošt, tako da izpade iz kombinacije.

¹⁴ Leta 1509 se julija v beneških virih kot avstrijski vojskovodje naštevajo: vojvoda brunšviški (Erik, vrhovni poveljnik vzhodne fronte — S.V.), ljubljanski škof (Krištof Raubar — S.V.), ljubljanski deželni glavar (Janez Turjaški — S.V.), grof Bernardin Frankopan, Pes Marko in nekateri drugi (MS VIII/590).

¹⁵ Nadrobneje glej spodaj pod IV.

¹⁶ S. Vilfan, Koprski glavar Slovanov v avstrijsko-beneški vojni 1508—1516, Kronika II/1, 1954, str. 24 ss. Že tam sem dvakrat omenil Psa Marka, in to je dalo povod, da sem ga to pot vnovič vzel v pretres. Prim. dalje S. Vilfan, Zgodovinske slike iz Brkinov, Kronika I/2, 1953, str. 120 ss., ter nekaj dostopnejše literature, navedene tam na str. 130.

¹⁷ MS VIII/443, 450.

¹⁸ MS VIII/450, 456, 500.

¹⁹ MS VIII/507.

²⁰ MS VIII/570.

²¹ MS IX/249.

²² MS X/534.

²³ MS X/615.

²⁴ MS X/709.

²⁵ Ibid.

Postojni,²⁶ dne 17. julija pa poročajo iz Gradišča, da je Pes Marko prišel s petimi konjeniki v Gorico.²⁷ Teden pozneje pa je plenilo 400 hrvatskih jezdecev pod Krištofom Frankopanom, Psom Markom in grofom Mihaelom Podpečjo na meji Kopršine,²⁸ v začetku avgusta pa govore beneška poročila o tem, da so v Gorici Krištof Frankopan, Pes Marko in ljubljanski škof ter da se tam zbira konjenica.²⁹ Kmalu nato prihajajo v Benetke točnejša poročila, v katerih se med poveljniki konjenice navaja zopet Pes Marko, in iz katerih izhaja, da se je napotil v tolminsko smer.³⁰ Konec meseca ve beneška obveščevalna služba, da je Pes Marko na cesarjevem dvoru,³¹ kar so obveščevalci že prej napovedovali.³² Po nekaterih ne povsem jasnih in morda zakasnelih poročilih³³ izvemo iz beneških virov, da je Pes Marko sredi septembra odšel iz Gorice v Beljak ter od tod v Kranj.³⁴ Nekaj časa beneški viri o njem molče, nato pa izvemo, da so Krištof Frankopan, Pes Marko »in drugi Hrvati«, po številu 500 konjenikov, pod Labinom odvedli kot plen 5000 glav živine, napravili ogromno škode in celo naskočili sam Labin, kjer je padlo 16 meščanov, nadaljnji meščani pa so bili ranjeni.³⁵

Poznejša beneška poročila o psu Marku so manj zgovorna. Deloma bo vzrok v obdobjih zatišja, ki so večkrat prekinila vojskovanje, deloma morda tudi v tem, da je malo vojskovanje v Istri, kjer so posamezni četovodje prihajali do večje veljave, pojemalo in da je najbrž Pes Marko začel nastopati v večjih formacijah, v katerih se njegova oseba ni toliko opazila. Redkobesednost Sanutovih zapiskov o Psu Marku deloma dopolnjujejo avstrijski viri o Marxu Sittichu.

V začetku septembra 1511 je Pes Marko po beneških poročilih dospel z moštvo v Gorico,³⁶ medtem ko govori avstrijski vir z dne 1. oktobra, da prihajata Marx Sittich von Ems s 1000 peči in Jobst Hundpiss s prav toliko peči »für Pewtelstain vnd Pleyff«.³⁷ Zdi se, da je tedaj Maksimilijan izvajal večje premike in koncentracije čet. Tako je po aktu z dne 14. novembra 1511 poslal Marxa Sitticha v Toblach v Pustriški dolini.³⁸ Decembra poveljuje Marx Sittich von Ems v Gorici 160 (oziroma 165) pešcem, ki so prišli iz Beljaka,³⁹ in računa Maksimilijan z njim pri svojem načrtu vpada v Istrō.⁴⁰ V aktu z dne 7. januarja 1512 se Marekh Sittich navaja v zvezi, ki bi kazala na to, da je bil poveljnik pešcev.⁴¹

V tretji fazi vojne (1513)⁴² se omenja Pes Marko v naših virih samo poleti, ko je bil julija baje v Beljaku,⁴³ avgusta pa je nabiral za Maksimilijana najemnike po Češkem.⁴⁴

²⁶ MS X/771, 808.

²⁷ MS X/820.

²⁸ MS X/867.

²⁹ MS XI/37, 40, 60.

³⁰ MS XI/138, 155.

³¹ MS XI/236.

³² MS XI/90.

³³ MS XI/311, 313.

³⁴ MS XI/377.

³⁵ MS XI/684.

³⁶ MS XII/487.

³⁷ SkALj, fasc. 30, 1511 oktober 1.

³⁸ Ibid., 1511 november 14.

³⁹ Ibid., 1511 december 12. in 13.

⁴⁰ Ibid., 1511 december 16.

⁴¹ Ibid., 1512 januar 7.

⁴² Vilfan, Kronika II/1, 27.

⁴³ MS XVI/547.

⁴⁴ MS XVI/649, 654.

Junija 1514 je prišel Pes Marko v Gradiško s 70 konjeniki z namenom, da priskoči na pomoč Maranu.⁴⁵ Julija istega leta pa se omenja med poveljniki 4000 mož, ki jih je Maksimilijan postavil med Gorico, Gradiško in Maran.⁴⁶ Tu se beneška poročila o njem nehaajo. Zakaj, nam bo morda z neko verjetnostjo razložilo naslednje poglavje.

V. Pes Marko proti slovenskim puntarjem? Dolenjski pripovedki o Psu Marku dokazujeta, da je bilo njegovo ime tudi tu znano. Da bi bil imel res na Dolenjskem grad, za sedaj nisem mogel preveriti.⁴⁷ Viri nam za to dobo za Kranjsko še niso v toliki meri znani in tudi po svojem značaju zdaleč niso tako nadrobni kot Sanutovi zapisi. En podatke pa vendarle imamo, ki odpira nadaljnje možnosti v zvezi s tolmačenjem osebe Psa Marka.

Valvasor pripoveduje v zvezi s slovenskim kmečkim uporom: »V mestecu Brežicah se je mudil cesarski četovodja, imenovan Ris Marko (Riss Marco). Ušel je s samo šestimi konjeniki v grad in je upepelil mestece. Ko so slednjič kmetje prebili vse tri zidove gradu, je s svojimi šestimi konjeniki zajahal, odprl vrata in se hotel v diru prebiti skozi kmečke vrste. Ker pa so bili kmetje prežagali kole, na katerih je slonel most, se je most podrl in z njim vred je Ris Marko s svojimi šestimi jezdeci padel v jarek. Tam so ga kmetje z vilami ubili. Ta četovodja je dobro služil cesarju Maksimilijanu v Italiji in na drugih krajih; zato je cesarja njegova tako klavrna smrt močno bolela.«⁴⁸

Da bi imel ta Ris kakršno koli neposredno zvezo z našim Psom, je na prvi pogled docela neverjetno, posebno še, ker njegovo ime po drugih virih ni bilo Ris, marveč Klis.⁴⁹ Kljub temu pa cela vrsta razlogov govori za to, da je Marko Klis, ki mu je Valvasor po nesreči spremenil ime v živalsko obliko, vendarle identičen s Psom Markom. Dejstvo, da sta oba Marka in oba cesarjeva najemniška četovodja (med katerimi poznamo doslej le enega Marka), samo odpira možnost istovetenja, nadaljnji razlogi pa zelo govore za istovetnost: Tudi Marko »Klis« ni bilo Markovo pravo ime, marveč verjetno označba kraja, iz katerega je izhajal.⁵⁰ Marko »Klis« je bil po rodu Hrvat, Marko Pes pa se v beneških virih navaja skupaj z »drugimi Hrvati«, kar ostaja močan argument, tudi če domnevamo, da gre tu bolj za označbo vrste konjenice, ki pa so jo de-

⁴⁵ MS XVIII/284.

⁴⁶ MS XVIII/352.

⁴⁷ Najstarejša imenjska knjiga je prepôzna (1539, DAS), da bi ga mogla omenjati, pač pa omenja nekega Marka Jazbeca (Jasspitz) na fol. 432'. Valvasorjeva omemba Marka Psa iz rodovine Hund na Teriškem gradu (Rukenštajn, Valv. III/XI, str. 487) sloni po vsej verjetnosti na nezanesljivi tradiciji in priča kvečjemu, kako razširjena je bila v 17. stoletju tradicija o Psu Marku. Sicer pa ni izključeno, da bi bil Pes Marko lastnik kakega gradu ali pa da je bil kratek čas imetnik kakega deželnoknežjega gradu, kakor je bil n. pr. Krištof Frankopan na Notranjskem oziroma v Brkinih. Za našo glavno ugotovitev o Marku Psu kot zgodovinski osebi pa te okolnosti niso niti bistvene.

⁴⁸ Valvasor IV/XV, str. 418.

⁴⁹ B. Grafenauer, Boj za staro pravdo, Ljubljana 1944, str. 79/80. Avtor mi je o stvari dal nekatera ustna pojasnila, za katera se mu tu zahvaljujem.

⁵⁰ Glej prejšnjo opombo.

jansko tvorili večidel Frankopanovi Hrvatje. Tudi omemba Markovega sina na Reki kaže odločno na to, da utegne imeti Pes Marko zvezo z Markom iz Klisa. Izredno kruti Markov nastop proti slovenskim puntarjem na Dolenjskem se ujema s tem, da so beneški Slovenci ohranili spomin na Maksimilijanove čete prav ob Markovem imenu (sorodnost v značaju). Dejstvo je nadalje, da se Marko Pes po slovenskem kmečkem puntu po moji vednosti ne omenja več, česar ne moremo v celoti pripisati temu, da se je vojskovanje nagibalo h koncu. In slednjič bi tudi dolenjsko izročilo o Psu Marku, ki je po svojem značaju vendarle dokaj konkretno, govorilo v prilog zveze med Markom Psom in Klisom, ki se je v dobi punta gotovo temeljito zapisal v spomin dolenjskemu kmetu, morda pa mu je bil znan tudi po kaki borbi s Turki.

VI. **Zaključki.** Eno je po vsem povedanem gotovo: Pes Marko je dejansko živel ob koncu XV. in v začetku XVI. stoletja in je bil Maksimilijanov najemniški četovodja v vojni proti Benečanom. Vzdevek Pes se ga je očitno prijel zaradi njegove okrutnosti.

Vse kaže, da je Pes Marko istoveten z Marxom Sittichom von Ems, pri čemer pa nekateri razlogi govore za to, da je tudi istoveten z Markom Klisom, ki so ga slovenski kmečki uporniki ubili leta 1515 v Brežicah. Nadrobnejše raziskave virov, ki niso v zamisli tega sestavka, zlasti pa morda kak naključno najden pasus utegnejo kdaj pozneje to vprašanje do kraja pojasniti. Za sedaj moramo računati s tem, da sta se v ljudskih ustih pod imenom Psa Marka združili dve osebi (Marx Sittich in Marko Klis), še verjetneje pa se mi zdi — zlasti glede na beneške vire — da so vsi trije — eno.

V letih, ko je Pes Marko strahoval beneške in istrske Slovence s svojimi plenilnimi pohodi in drugimi nastopi in ko so tudi avstrijske čete v običaju tedanjega vojskovanja zagrešile več kot eno okrutnost, je postal Pes Marko v ljudskih ustih personifikacija krvoločnega četovodje in so ga pozneje v tradiciji povezali z na pol mitološkimi motivi. Če je bil Pes Marko res — Marko Klis, je njegova pot v dolenjsko tradicijo, ki ne kaže siceršnjih zvez s primorsko, prav tako razumljiva, pri čemer so morda kake borbe proti Turkom nekoliko zabrisale njegovo žalostno slavo, ki si jo je priboril ob uporu.

Ceprav so se Psa Marka na njegovi stoletni poti po slovenskem ljudskem izročilu prijeli razni starejši pripovedni motivi, pa moramo osebo kot tako vsekakor izločiti iz slovenske hunske tradicije in jo kvečjemu uvrstiti v drugo skupino: spomine na najemniško vojskovanje. Kdor bi hotel vztrajati na tem, da je sam Pes Marko starejšega izvora in da se je živeče osebe prijelo ime, ki je v ljudskem izročilu že živelo, bi moral dokazati, da se to ime pojavlja že pred drugo polovico XV. stoletja; dokaz, ki se po vsej verjetnosti ne bo nikdar posrečil.

Morda ne bi kazalo izgubljati toliko besed o Psu Marku, če bi ne bila njegova zgodba tudi v širšem smislu poučna in svarilna obenem, saj v precejšnji meri upravičuje skepto pred preveč drznimi kombinacijami pri tolmačenju ljudskih tradicij.

Zusammenfassung

HUND MARKO

Die Hund-Marko-Überlieferung ist uns aus dem westlichen Slowenien sowie auch aus Unterkrain bekannt. Hund Marko wurde bisher vorwiegend als Reminiszenz aus der Hunnenzeit, teilweise auch als halbmythologische Persönlichkeit ausgelegt.

Obige, auf Grund historischer Quellen verfasste Darstellung beweist hingegen, dass Hund Marko (Pas Marko, Marco Can) niemand anderer als ein unter diesem Namen bekannter Söldnerführer Kaiser Maximilians im Kriege gegen Venedig war und sich als solcher in den westslowenischen Gebieten betätigte. Eine Vergleichung venezianischer mit österreichischen Quellen ergibt, dass Hund Marko allem Anscheine nach mit Marx Sittich von Ems identisch sein dürfte. Weiters besteht die Möglichkeit, dass der von den aufständischen Bauern im Jahre 1515 in Brežice erschlagene Marko Klis auch unter dem Namen Marko Hund bekannt war. Jedenfalls ist Marko Hund eine historische Persönlichkeit aus der Zeit des letzten Kaiser-Ritters, sei es, dass sich hinter diesem Namen zwei Personen verbergen, sei es, dass es sich nur um einen, unter verschiedenen Namen bekannten Söldnerführer aus jener Zeit handelt.

Sagenhafte Elemente wurden dieser Person erst später im Volksmunde beigelegt. Hund Marko als solcher scheidet aber aus den slowenischen Hunnen- und mythologischen Überlieferungen aus und kann nicht einmal als halbwegs ursprünglicher Träger dieser Traditionen angesehen werden.

PRIPOVEDKE O KRAŠKEM PODZEMLJU

Ivan Gams

Podobno vlogo, kot jo ima na nekraškem slovenskem svetu v ljudskem izročilu rudno bogastvo, ima na kraških tleh votlikavo podzemlje. S svojimi do nedavna neprehodnimi temnimi in skrivnostnimi podzemljskimi prostori vzbuja ljudsko domišljijo, tako da je ljudsko izročilo te vrste izredno bogato, a žal v slovenski folkloristiki še malo obdelano. Na Dolenjskem, kjer je to izročilo še najbolj živo, ponekod bolj poznajo jame kot pa hribe. Jamo Veliko Vratnico pri Rdečem Kalu poznajo n. pr. od Dobrniča do Novega mesta. Ljudsko izročilo o kraškem podzemlju namreč ni tako hitro kopnelo pod vplivom modernega znanja in raziskovanja kot ostalo pripovedništvo, ker smo doslej raziskali samo delček prehodne kraške notranjosti. Vendar je v moderni dobi tudi tu nevarnost, da bo z raziskovanjem jam utonilo v pozabo.

Pri poizvedovanjih o jamah sem opazil naslednje značilnosti, ki jih zapisujem zato, da bi olajšal delo zbirateljem.

Stevilne pripovedke so razširjene menda po vsem slovenskem kraju. Od kraja do kraja se menjava le gora ali jama, v kateri se je izvršil dogodek pripovedke. Med takimi sem opazil naslednje:

1. V notranjosti gore je jezero. Nekoč se bo odprla gora in jezero bo zalilo vasi (Podgora pod Gorjanci, Vrhnika itd.).
2. V brezno je padel par volov. Volovski jarem je prinesla čez nekaj časa voda v tem ali onem studencu.